

Vabariigi Valitsuse määruse
„Nätsi-Võlla looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord ning vajaduse korral kaitsekorda muuta. Eelnõukohase määrusega moodustatakse olemasoleva kaitseala ja hoiuala põhjal Nätsi-Võlla looduskaitseala, ala pindala, tsoneeringut ja piire muudetakse ning kehtestatakse uus kaitsekord.

Kaitseala asub Pärnu maakonnas Audru vallas Soeva, Aruvälja, Soomra, Eassalu, Kõima ja Kärbu külas, Tõstamaa vallas Kiraste ja Männikuste, Ermistu ja Alu külas ning Koonga vallas Peantse, Kalli ja Palatu külas.

Nätsi raba on olnud botaanilis-zooloogilise keelualana kaitse all alates 1957. aastast, kui ala võeti kaitse alla Eesti NSV Ministrite Nõukogu 11. juuli 1957. a määrusega nr 242 „Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s Eesti NSV looduslike ressursside, looduslike komplekside, maastikkude ning loodusemälestusmärkide kaitsmiseks”. Selle põhjal moodustati 2004. aastal Nätsi-Võlla looduskaitseala, mille kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitas Vabariigi Valitsus 30. aprilli 2004. a määrusega nr 177 „Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eeskiri”. Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määrusega nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas” võeti kaitse alla Nätsi-Võlla hoiuala.

Vastavalt looduskaitseseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitsekord seni, kuni kehtestatakse looduskaitseseaduse alusel uued kaitse-eeskirjad. Määrusega kehtestatakse kaitse all olevale alale uus kaitsekord, kaitsealale liidetakse Nätsi-Võlla hoiuala. Määrusega ei võeta kaitse alla uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega liidetakse looduskaitseseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasolevad Nätsi-Võlla hoiuala ja Nätsi-Võlla looduskaitseala. Kaitseala piire muudetakse ja sellele liidetakse samanimeline hoiuala, et tagada soo- ja metsaalade ning poollooduslike koosluste parem kaitse. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kattuvad valdavalt osas Nätsi-Võlla loodusala piiridega. Nätsi-Võlla looduskaitseala on osa Nätsi-Võlla linnualast, kuhu kuulub peale Nätsi-Võlla looduskaitseala veel Tõhela-Ermistu hoiuala, Tõhela-Ermistu kaljukotka püsielupaik ja Nedrema looduskaitseala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Marja-Liisa Meriste (tel 447 7372, e-post marja-liisa.meriste@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Taavi Tattar (tel 786 8371, e-post taavi.tattar@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Maiu Paloots (tel 730 2244, e-post maiu.paloots@keskkonnaamet.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee). Ekspertdihinnangu on andnud Consultare OÜ.

2. Eelnõu sisu, kaitsekorra ja kaitseala võondite muutmise põhjendus

2.1. Kaitse alla võtmise eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on:

- 1) kaitsta ja taastada väärtuslikke soo- ja metsaökosüsteeme ja niidukooslusi ning kaitsealuste liikide elupaiku ning kasvukohti;
- 2) kaitsta ja taastada elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv nr 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need on huumustoitelised järved ja järvikud (3160)¹ liigirikkad niidud lubjavaesel mullal, (6270*)², aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);
- 3) kaitsta liike, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nr 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas. Need liigid on niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), väikepistik (*Falco columbarius*), kassikakk (*Bubo bubo*), tutkas (*Philomachus pugnax*), rohunepp (*Gallinago media*), laululuik (*Cygnus cygnus*), teder (*Tetrao tetrix*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), händkakk (*Strix uralensis*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), musträhn (*Dryocopus martius*), hallpea-rähn (*Picus canus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), mudatilder (*Tringa glareola*) ja sookurg (*Grus grus*);
- 4) kaitsta liike, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nr 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab II ja III lisas. Need liigid on piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), sõtkas (*Bucephala clangula*), tuttvart (*Aythya fuligula*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), väike-koovitaja (*Numenius phaeopus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*) ja suurkoovitaja (*Numenius arquata*);
- 5) kaitsta kaitsealust linnuliiki hallõgijat (*Lanius excubitor*);
- 6) kaitsta järgmisi kaitsealuseid taimeliike ja nende kasvukohti: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), sookäpp (*Hammarbya paludosa*), jumalakäpp (*Orchis mascula*), eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. estonica*), kuninga-kuuskjalg (*Pedicularis sceptrum-carolinum*), laialehine neuuvaip (*Epipactis helleborine*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), suur käöpõll (*Listera ovata*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), soo-neuuvaip (*Epipactis palustris*), siberi võhumõök (*Iris sibirica*), harilik porss (*Myrica gale*) ja harilik ungrukold (*Huperzia selago*).

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse all olemise eeldus on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus, tüüpilisus ja haruldus, loodus- ja linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus (vt tabel 1 ja 2) ning rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus.

¹ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt Euroopa nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale

² Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid

Tabel 1. Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevad linnuliigid

Liik	Eeldus	Kaitsekategooria Eestis ³	Punase raamatu kategooria	Linnudirektiivi lisa nr ⁴
Niidurüdi (<i>Calidris alpina schinzii</i>)	eriti ohustatud	I	ohualdis	I
Kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	eriti ohustatud	I	ohualdis	I
Merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	eriti ohustatud	I	ohulähedane	I
Väikepistrik (<i>Falco columbarius</i>)	eriti ohustatud	I	ohualdis	I
Kassikakk (<i>Bubo bubo</i>)	eriti ohustatud	I	ohualdis	I
Tutkas (<i>Philomachus pugnax</i>)	eriti ohustatud	I	ohustatud	I
Rohunepp (<i>Gallinago media</i>)	eriti ohustatud	II	ohualdis	I
Piilpart (<i>Anas crecca</i>)	tüüpilisus	-	ohuväline	III
Sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	tüüpilisus	-	ohuväline	III
Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	tüüpilisus	-	ohuväline	II
Tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>)	tüüpilisus	-	ohuväline	III
Laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>)	ohustatus	II	mittehinnatav	I
Teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	I
Suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>)	ohustatus	III	ohuväline	II
Väike-kärbsenäpp (<i>Ficedula parva</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>)	ohustatus	II	ohualdis	I
Rabapüü (<i>Lagopus lagopus</i>)	eriti ohustatud	I	ohustatud	III
Hallõgija (<i>Lanius excubitor</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	-
Kiivitaja (<i>Vanellus vanellus</i>)	tüüpilisus	-	ohuväline	II
Händkakk (<i>Strix uralensis</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Öösorr (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Musträhn (<i>Dryocopus martius</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Hallpea-rähn (<i>Picus canus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I

³ Kaitsekategooria Eestis selgitus

I kategooria liigid on liigid, kes on Eestis haruldased, esinevad väga piiratud alal, vähestes elupaikades, isoleeritult või väga hajusate asurkondadena, ja/või liigid, kes on hävimisohus, kelle arvukus on inimtegevuse mõjul vähenenud, elupaigad ja kasvukohad rikutud kriitilise piirini ja väljasuremine Eesti looduses on ohutegurite toime jätkumisel väga tõenäoline.

II kategooria kaitse all on liigid, kes on ohustatud, kuna nende arvukus on väike või väheneb ning levik Eestis väheneb ülekasutamise, elupaikade hävimise või rikkumise tagajärjel, ning liigid, kes võivad olemasolevate keskkonnategurite toime jätkumisel sattuda hävimisohtu.

III kategooria kaitse all on liigid, kelle arvukust ohustab elupaikade hävimine või rikkumine ja kelle arvukus on vähenenud sedavõrd, et ohutegurite toime jätkumisel võivad nad sattuda ohustatud liikide hulka.

⁴ Linnudirektiivi lisa nr selgitus

Linnudirektiivi I lisa on kirjas need linnuliigid, keda peetakse Euroopa territooriumil ohustatuks ja kelle kaitseks tuleb moodustada linnualad.

Linnudirektiivi II lisa on kirjas liigid, keda võib küttida (v.a pesitsus- ja kevadrändeperioodil).

Kui linnudirektiiv keelustab elusate või surnud linnuliikide, nende selgelt eristatavate kehaosade või nendest valmistatud toodete müügi, müügiks transportimise, müügi eesmärgil pidamise ning muu müügiga seotud tegevuse, siis linnudirektiivi III lisa on kirjas need linnuliigid, kelle puhul eespool mainitu on lubatud tingimusel, et linnud on tapetud või püütud seaduslikul teel.

Liik	Eeldus	Kaitsekategooria Eestis ³	Punase raamatu kategooria	Linnudirektiivi lisa nr ⁴
Valgeselg-kirjurähn (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	ohustatus	II	ohuväline	I
Rüüt (<i>Pluvialis apricaria</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Soo-loorkull (<i>Circus pygargus</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	I
Punaselg-õgija (<i>Lanius collurio</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Mudatilder (<i>Tringa glareola</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Sookurg (<i>Grus grus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Väikekoovitaja (<i>Numenius phaeopus</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	II
Mustsaba-vigle (<i>Limosa limosa</i>)	ohustatus	II	ohulähedane	II
Punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	II

Nätsi-Võlla looduskaitsealal asuvad järgmiste kaitsealuste linnuliikide pesitsus- ja toitumisalad ning elupaigad (sh võimalikud elupaigad, mis pole praegu asustatud).

Niidurüdi on soorüdi alamliik, kelle populatsioon Läänemere ääres ja ka Eestis kahaneb kiiresti. Eesti punases nimestikus on niidurüdi ohualtis kategoorias. Niidurüdi eelistab väga madala taimestikuga avatud märga niitu. Osa niidurüdidest pesitseb rabades. Soopopulatsiooni seisundi ja arvukuse kohta Eestis on vähe andmeid. Soodes pesitsevad rüdid raba lagedas mudases osas, kus kasvab madal taimestik (näiteks nokkheinad) ja leidub sageli helofüüte (ubalehte, tarnasid), mis viitab põhjaveetoitele. 2007. aastal pesitses Eestis ligikaudu 170–240 niidurüdipaari (Niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) kaitse tegevuskava 2009–2013, Erit *et al.* 2008).

Kaljukotkas on Eestis I kaitsekategooriasse arvatud, Eesti punases nimestikus ohualtis kategoorias ning Euroopa Liidu linnudirektiivi I lisa liik, kes eelistab pesitsemiseks suurte loodusmassiivide soolaladid, kus rajab pesa tavaliselt soosaare või -serva metsa. Viimastel aastakümnetel on liigi arvukus suurenenud kuni 60 paarini. Kaljukotka kaitse tegevuskava eelnõu seab lähiaja (aastani 2017) kaitse-eesmärgiks liigi arvukuse suurenemise kuni 70 paarini ja pikaajaliseks (aastani 2027) kaitse-eesmärgiks 80 paarini. Eesmärkide saavutamiseks näeb tegevuskava ette üheksa kaitsemeetet. Nendest olulisimad on soode ja soometsade kaitse, soode taastamine, metsakanaliste kaitse tõhustamine, elupaikade häirimise vähendamine, uute pesapaikade otsimine ja kaitse alla võtmine. (Kaljukotka (*Aquila chrysaetos*) kaitse tegevuskava eelnõu, Kotkaklubi 2013.)

Merikotkas on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedane Põhja-, Kesk- ja Ida-Euroopa riikides pesitsev liik, kelle arvukus vähenes oluliselt Läänemere ümbruses 19. sajandi teises pooles ja 20. sajandi alguses vaenamise ning 20. sajandi keskpaigas kloororgaaniliste ühendite kasutamise tõttu. Tänu alates 1957. aastast rakendatud kaitsemeetmetele on praeguseks liigi arvukus küll taas hakanud suurenema ja on Kotkaklubi hinnangul jõudnud 220–250 paarini, kuid jätkuvalt ei saa seda lugeda sellele liigile soodsaks seisundiks (Merikotka (*Haliaeetus albicilla*) kaitse tegevuskava, Nellis, R. 2013).

Väikepistrik on Eesti punase nimestiku kohaselt ohualtis seisus. Väikepistrik on Eestis peamiselt rabades ja kidurates männikutes väga haruldane pesitseja (30–60 paari), keda kohatakse meil eeskätt läbirändel (märts–aprill, september–oktoober). Üksikud isendid jäävad Eestisse ka talvitama (<http://www.linnuvaatleja.ee/linnuliigid/vaeikepistrik>, Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013).

Kassikakk on peamiselt Eesti rannikualadel levinud haudelind, kelle sigimisedukus ja arvukus on viimase veerandsaja aasta jooksul vähenenud. Eesti punase nimestiku kohaselt on liik ohualtis seisus ja on arvatud I kaitsekategooria linnuliikide hulka. Hinnanguliselt elab Eestis praegu 60–120 paari kassikakke (Elts *et al.* 2009), teada on 20 asustatud kassikaku elupaika ja registreeritakse kuni viis pesitsuskatset aastas (Kassikaku (*Bubo bubo bubo Linnaeus* 1758) kaitse tegevuskava, Nellis, R. 2013).

Tutkas on haruldane luhtade ja rannaniitude haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud seisus ning kes on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Tutkas pesitseb Euraasia tundravööndis ja parasvöötmes. Tutka arvukuse vähenemise põhjuseks Lääne-Euroopa ja Läänemere piirkonnas on sobivate majandatavate rohumaade kadumine. 19. sajandi teises pooles oli tutka arvukus Eestis suur, 20. sajandi alguses oli pesitsevaid emaslinde ligikaudu 2000 ning arvukus on vähenenud tänapäevani. 2003.–2007. aastal pesitses Eestis hinnanguliselt kõigest 10–30 emaslinde. Kuna liigi arvukus on kriitiliselt väike, on vajalik potentsiaalsed ja sobivad elupaigad kaitse alla võtta (Tutka (*Philomachus pugnax*) 2010–2013 kaitse tegevuskava, Pehlak, H. 2014).

Rohunepp on ebaühtlaselt levinud harv haudelind (600–800 paari), kes on Eesti punase nimestiku järgi ohualt seisus ning kes on arvatud looduskaitsealuse alusel vähearvuka ja ohustatud liigina II kategooria kaitsealuste liikide hulka. Rohuneppi arvukus väheneb pidevalt. Selle põhjuseks on madal soode kuivendamine, lamminiitude ja soostunud heinamaade ulatuslik kraavitamine ja viimastel aastakümnetel niitmise lakkamine jõelammidel (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013).

Piilpart on meil üldlevinud vähearvukas haudelind (2000–3000 paari) ja Eesti punase nimestiku järgi ohuväline liik. Läbirändel (märts–aprill ja september–november) arvukas, tuhandeid isendeid võib kohata näiteks Matsalu lähel, Haapsalu Tagalähel, Häädemeeste-Võiste rannikul ja Audru poldril. Üksikud isendid talvitavad (<http://www.linnuvaatleja.ee/linnuliigid/piilpart> Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013). Piilpart on jahilind.

Sinikael-part on meil üldlevinud tavaline pesitseja (30000 – 50000 paari), läbirändaja ja talvitaja (<http://www.linnuvaatleja.ee/linnuliigid/sinikael-part>, Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013). Eesti punase nimestiku järgi ohuväline liik ega ole kaitstav, kuid teda kaitstakse kui I lisas nimetatamata rändlinnuliiki.

Sõtkas on Eesti punases nimestikus ohuväline liik. Sõtkas on Eestis arvukas läbirändaja ja väikesearvuline haudelind, siin pesitseb 3000–5000 paari, läbi rändab kuni pool miljonit sõtkast ja talvitub 15 000 – 30 000 paari sõtkaid (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013). Sõtkas on jahilind.

Tuttvart on Eesti punases nimestikus ohuvälises kategoorias. Tuttvart on meil üldlevinud vähearvukas haudelind (3000–5000 paari). Rändel märtsist maini ja septembrist novembrini peatub eriti arvukalt Matsalu lähel ja Haapsalu Tagalähel, Väiksel väinal, Käina lähel jm. Eestis leidub aasta läbi (<http://www.linnuvaatleja.ee/linnuliigid/tuttvart>, Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013). Tuttvart on jahilind.

Laululuik on Euroopa linnudirektiivi I lisa liik ja Eestis kuulub laululuik II kaitsekategooriasse. Inimpelgliku liigina asustab laululuik eelkõige loodusmaastikke, eelistab pesapaigana rabajärvi ja vanu turbakarjääre (43% pesitsusjuhtudest), rohketoitelisi taimestikurikkaid ja varjulisi sisemaa järvi (31%) ja rannikuveekogusid (26%) (Luigujõe, L. 2002. Numbers and Distribution of Whooper Swans Breeding, Wintering and on Migration in Estonia, 1990–2000. Waterbirds 25, Special Publication 1: 61–66). Tõenäoliselt kasutab Eesti märgalasid rändepeatukohtadena meilt kirdes pesitsev populatsioon, mitte niivõrd Soome oma, kelle rändeteed kulgeb läbi Skandinaavia. Kevadrändel on see liik arvukam kui sügisel. Hinnanguliselt võib Eestist läbi rännata kuni 20 000 laululuike (Luigujõe, L. 2007. Aasta lind on luik. Eesti loodus 2).

Teder on Eestis üldlevinud ja tavaline haudelind, kes elutseb soodega piirnevates metsades ja puissoodes. Eesti punase nimestiku järgi on ohulähedases kategoorias. Hinnanguliselt on Eestis 4000 – 6000 tedre haudepaari, kuid viimastel aastatel on liigi arvukus vähenenud (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013).

Suurkoovitaja on Eesti punases nimestikus ohuväline liik. Suurkoovitaja on üle Eesti hajusalt levinud haudelind, kes asustab mitmesuguseid avamaastikke (jõeluhad, rannaniidud, põllumajandusmaastik, aga ka lagerabad ja sood) ning puudub vaid piirkondadest, kus valdavad suured metsamassiivid. Viimase arvukushinnangu kohaselt võib Eesti alal pesitseda 3000–5000 paari suurkoovitajaid, meie asurkond moodustab ca 7% Euroopa asurkonnast. (Suurkoovitaja (*Numenius arquata*) kaitse tegevuskava, Elts, J., Marja, R. 2013.)

Väike-kärbsenäpp on Eesti punases nimestikus ohuvälise staatusega liik, kes on Eestis segametsades, eriti kuusikutes üldlevinud ja tavaline. Hinnanguliselt on Eestis 60000–100 000 väike-kärbsenäppaari. Liigi arvukus on viimastel aastatel suurenenud (Eesti Ornitoloogiaühing 2013. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013).

Väikeluik kuulub Eestis II kaitsekategooriasse ja on punase nimestiku alusel ohualdis liik. Väikeluik on üks arvukamaid läbirändava luigeliigi väikeluige *Cygnus columbianus* läänepoolne alamliik *Cygnus columbianus bewickii*. Oma üha väheneva arvukuse tõttu on ta tunnistatud ohualtiks liigiks (Birdlife International 2004). Samuti on väikeluik kantud Berni konventsiooni Euroopa floora ja fauna ning nende elupaikade kaitse kohta II lisasse, Bonni konventsiooni metsloomade rändliikide kaitse kohta II lisasse ja Euroopa linnudirektiivi I lisasse. (Väikeluige (*Cygnus columbianus bewickii* Yarr.) kaitse tegevuskava 2007–2013, Tammekänd, I. 2013).

Rabapüü on Eesti rabade haruldane haudelind, kes viibib Eestis aasta läbi. Eesti punases nimestikus on rabapüü ohustatud seisus. Hinnanguliselt on Eestis 30–50 pesitsevat rabapüüpaari. Liigi arvukus on viimastel aastatel püsinud stabiilsena. Rabapüüd võib kohata Eestis nii rabades kui ka siirdesoodes, eelistab kohti, kus on puhmarinne ja hõredalt mände, rabasaarte ümbrusi ja puisraba servaalasi. Samas ei liigu rabapüü täiesti lagedates rabades. Talvel võib seda liiki kohata rabades ja nende servaaladel, kus on kergem pödsastest toitu leida. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013.)

Hallõgija on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus olev harv rabade haudelind, kelle arvukuseks hinnatakse 300–600 paari. Viimastel aastatel on liigi arvukus püsinud stabiilsena. Hallõgijaid kohtab rohkem alates septembrist-oktoobrist, kui algab läbiränne, ja linde võib näha sageli kultuurmaastikul. Meil pesitsevad hallõgijad rändavad suures osas lõuna poole, kuid samal ajal tuleb põhjapoolsetelt pesitsusaladelt juurde linde, kellest osa jääb talveks siia. Meil talvituvate hallõgijate arvukust on hinnatud 300–500 isendile Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013.) Liigi arvukust ja elupaikade vähenemist või kadumist kaitsealal põhjustab kõige rohkem elupaikade hävimine inimtegevuse tagajärjel. Oluline ohutegur on ka häirimine.

Kiivitaja on Eesti punases nimestikus kirjas ohuvälise liigina, Eestis üldlevinud ning tavaline põldude, niitude ja soode haudelind. Kiivitajad on Eestis ühed varaseimad saabujad, kes lendavad siia juba märtsis. Pärast pesitsemist lahkub suurem osa neist pesapaikadelt umbes juuli lõpus, mereäärsetel aladel võib neid kohata oktoobri lõpuni. Kiivitajaid pesitseb Eestis 40 000–60 000 paari ja nende arvukus suureneb (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013).

Händkakk on Eesti punases nimestikus kirjas ohuvälise liigina ja on Eestis väikesearvuline vanu metsi eelistav haudelind. Hinnanguliselt on Eestis 1000–1500 händkakupaari. Liigi arvukus on viimastel aastatel vähenenud (Eesti Ornitoloogiaühing 2013. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013).

Öösorr on Eesti punases nimestikus kirjas ohuvälise liigina. Öösorr elutseb hõredates nõmme- ja rabamännikutes, männi-segametsades, aru-puisniitudel, enamasti liivasel aluspinnasel. Eelistab nooremaid puistuid. Pesitsust hinnatakse 10000–20000 paarile, arvukus väheneb (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013).

Musträhn on stabiilse arvukusega lind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohuvälises seisus ning kes on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kategooria kaitsealuste liikide hulka. Hinnanguliselt on Eestis 6000–9000 musträhnipaari. Liigi arvukus on viimastel aastatel püsinud stabiilsena (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013). Elupaigana eelistab musträhn suuri okasmetsi, männi-segametsi, kõrgetüvelisi hõredaid männikuid, raiesmikke ja põlendikke. Musträhni ohustab sobilike elupaikade pindala vähenemine. Musträhn rajab igal aastal uue pesaõõnsuse ja valmistab nii palju pesakoopaid teistele metsaasukatele.

Hallpea-rähn on Eesti punases nimestikus kirjas ohuvälise liigina. Hinnanguliselt on Eestis 3000–5000 paari hallpea-rähne, nende arvukus suureneb veidi (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013).

Valgeselg-kirjurähn on Eesti punases nimestikus olev ohuvälise Eestis väikesearvuline vanu lehtmetsi eelistav haudelind, kes sõltub rohkest surnud puidu olemasolust. Hinnanguliselt on Eestis 3000–6000 valgeselg-kirjurähni paari. Liigi arvukus on viimastel aastatel püsinud stabiilsena. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013.)

Rüüt on Eestis suurtes soodes leiduv haudelind, kes vajab maaparandusest mõjutamata ulatuslikke rabasid. Rüüt on Eesti punase nimestiku kohaselt ohuvälises seisus. Hinnanguliselt on Eestis 3000–4000 rüüdapaari. Liigi arvukus on viimastel aastatel püsinud stabiilsena. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013.)

Soo-loorkull on harva leiduv haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning kes on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kategooria kaitsealuste liikide hulka. Elab põõsassoodel, kõrge taimeistikuga aladel, kuid saagilennul käib ka luhtade ja rabade kohal. Kui pole muud sobivat elupaika, siis võib soo-loorkull pesitseda põllumajandusmaadel, kus ta on haavatav varajase viljakoristuse tõttu. Ohutegurid on elupaikade kadumine, mis on tingitud soode kuivendamisest, niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel. Pesitsusedukust vähendab pesitsusaegne häirimine. Hinnanguliselt pesitseb eesti 500–800 soo-loorkulli paari (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013).

Punaselg-õgija on Eesti punases nimestikus kui ohuvälise liik. Punaselg-õgija on väheintensiivselt majandatud kultuurmaastikul, soodes ja muudel looduslähedastel avamaadel leiduv üldlevinud haudelind. Hinnanguliselt on Eestis 40 000 – 60 000 punaselg-õgijapaari. Liigi arvukus on viimastel aastatel vähenenud. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013.)

Mudatilder on Eestis suurtes soodes leiduv haudelind, kes vajab maaparandusest mõjutamata ulatuslikke rabasid ja siirdesoid. Eesti punases nimestikus on mudatilder ohuvälises kategoorias. Hinnanguliselt on Eestis 3000–4000 mudatildripaari. Liigi arvukus on viimastel aastatel püsinud stabiilsena. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013.)

Sookurg on Eestis peamiselt soodes ja muudel märgaladel leiduv haudelind. Eesti punases nimestikus on sookurg ohuvälises kategoorias. Hinnanguliselt on Eestis 7000–8000 sookurepaari. Liigi arvukus on viimastel aastatel suurenenud. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013.)

Väikekoovitaja on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus. Eestis on väike-koovitaja ebahätlase levikuga harv rabade haudelind (hinnanguliselt 400–700 paari). Väike-koovitajat kohtab Eestis peamiselt läbirändel. Viimastel aastatel on liigi arvukus küll kõikunud, kui suurusjärk on jäänud samaks. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013.)

Mustsaba-vigle on Eestis kohati levinud haudelind, kes asustab soid, ranna- ja luhaniite. Eesti punases nimestikus ohulähedases staatuses. Liigi arvukus on olnud kõikuv ja väheneva suunitlusega, sinne asurkond on kriitiliselt kahanenud niitudel ja kasvanud soodes. Aastatel 2003–2008 oli Eestis hinnanguliselt 500–700 mustsaba-vigle haudepaari. Eesti asurkonda ohustab pesitsusaladel elupaikade kehv seisund ja pesarüüste, aga ka häirimine. Talvitusosaladel ja rändeteel on ohuks elupaikade kvaliteedi langus ja hävimine. Teadmata, ent potentsiaalselt suur on putukamürkide ja keskkonnareostuse mõju. Mustsaba-vigle kaitse-eesmärgiks viie aasta perspektiivis on liigi säilimine haudelinnuna nii soodes kui ka niitudel koguarvukusega vähemalt 400 paari, olulisimate elupaikade kvaliteedi säilitamine vähemalt praegusel tasemel ning olulise kaitsekorraldusliku info kogumise alustamine. Pikaajaliselt on eesmärk saavutada liigi arvukuseks Eestis vähemalt 770 paari, kõigi olulisimate elupaikade säilimine, kaitsekorraldusliku info olemasolu ning liigi rändeteede ja talvituspaikade kaitse rahvusvahelises koostöös. Nende eesmärkide täitmiseks on esmatähtis elupaikade hooldus ja taastamine nii soosaladel (eelkõige veerežiimi taastamine) kui ka niidualadel (eelkõige majandamise kvaliteedi tõstmine). (Mustsaba-vigle (*Limosa limosa*) kaitse tegevuskava, Pehlak, H. 2012.)

Punajalg-tilder on Eestis rannikul ja suurtes soodes leiduv haudelind. Eesti punases nimestikus on kirjas ohuvälises kategoorias. Hinnanguliselt on Eestis 3000–6000 punajalg-tildripaari. Liigi arvukus on viimastel aastatel vähenenud. (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013, Eesti Ornitoloogiaühing 2013.)

Tabel 2. Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevad taimeliigid

Liik	Eeldus	Kaitsekategooria Eestis ³	Punase raamatu kategooria	Loodusdirektiivi lisa nr ⁵
Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	ohustatus	II	ohulähedane	II, IV
Soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>)	ohustatus	II	ohualdis	II, IV
Sookäpp (<i>Hammarbya paludosa</i>)	ohustatus	II	ohustatud	
Jumalakäpp (<i>Orchis mascula</i>)	ohustatus	II	ohulähedane	
Eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina ssp. estonica</i>)	ohustatus	II	ohulähedane	II, IV
Kuninga-kuuskjalg (<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>)	ohustatus	II	ohustatud	-
Laialehine neiuvaip (<i>Epipactis helleborine</i>)	ohustatus	III	ohuväline	-
Harilik kõoraamat (<i>Gymnadenia conopsea</i>)	ohustatus	III	-	-
Suur käöpõll (<i>Listera ovata</i>)	ohustatus	III	ohuväline	-

⁵ **Loodusdirektiivi lisa nr selgitus**

Loodusdirektiivi I lisa on kirjas EL territooriumil ohustatud elupaigatüübid, mille kaitseks tuleb moodustada loodusala. Eestis on selliseid elupaigatüüpe ligikaudu 60. Nende hulka kuuluvad mh sood, rabad, põlismetsad, teatud järvetüübid, merealad, pangad ja liivaluited. Nende hulgas on elupaigatüüpe, nagu näiteks rannaniidud, mille säilimiseks on vaja neid pidevalt hooldada. Peale rannaniitude on I lisa kirjas ka meie teised väärtuslikud niidukooslused: puis-, loo-, lammi ja aruniidud.

Loodusdirektiivi II lisa on kirjas ohustatud taime- ja loomaliigid, mille kaitseks tuleb samuti moodustada loodusala. Neist Eestis on esindatud 22 sambla- ja soontaimeliiki ning 35 loomaliiki. Nende hulgas kuldking, palu-karukell, ida-võsalill, eremiitpõrnikas, tõugjas, harivesilik, ebapärlikarp, lendorav, viigerhüljes ja saarmas. Direktiivi II lissasse on kantud ka hunt, karu, ilves ja kobras; kuid vastavalt liitumisläbirääkimistel saavutatule arvatakse nende liikide Eesti populatsioonid II lisast välja, kuna meil esineb nimetatud liikide isendeid piisavalt.

Loodusdirektiivi IV lisa on kirjas ranget kaitset vajavad liigid ning V lisa liigid, mille kaitseks peab riik hävimisohu korral kehtestama kaitsemeetmed.

Pruunikas pesajuur (<i>Neottia nidus-avis</i>)	ohustatus	III	ohuväline	-
Vööthuul-sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza fuchsii</i>)	ohustatus	III	ohuväline	-
Kahkjaspunane sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza incarnata</i>)	ohustatus	III	ohuväline	-
Kahelehine käokeel (<i>Platanthera bifolia</i>)	ohustatus	III	ohuväline	-
Soo-neiuvaip (<i>Epipactis palustris</i>)	ohustatus	III	-	-
Siberi võhumõök (<i>Iris sibirica</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	-
Harilik porss (<i>Myrica gale</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	-
Harilik ungrukold (<i>Huperzia selago</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	-

Kaunis kuldking on stabiilse arvukusega taimeliik, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning mis on arvatud looduskaitseeaduse alusel vähearvuka ja ohustatud liigina II kategooria kaitsealuste liikide hulka. Kuldkinga peamised elupaigad Eestis on salu-, loo- ja laanemetsad või neist pikaajalise inimtegevuse tulemusena kujundatud puisniidud, harvem soo- ja kõdusoometsad. 2013. aasta seisuga oli keskkonnaregistrisse kantud 1026 kirjet (taime kasvukohta). Kauni kuldkinga kaitse tegevuskava järgi peaksid kauni kuldkinga Eesti populatsiooni elupaigad säilima praeguses mahus ja seisundis. Kauni kuldkinga seisundit võib lugeda soodsaks, kui liigi esinemiskohtade arv Eestis ei lange alla 800 ja neist vähemalt 30% on suured populatsioonid (enam kui 25 puhmikut või üle 100 võsu) (Kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus* L.) kaitse tegevuskava. Kull, T., Sarv, A. 2013. Keskkonnaministeerium).

Soohiilakas on Eesti punases nimestikus kirjas kui ohualdis liik. Lubjalembene soohiilakas on rohkem levinud Lääne-Eestis, kuid sobivatelt kasvukohtadelt tasub teda otsida mujalgi, sest üksikuid leiukohti on teada üle Eesti. Eestis on soohiilaka leviku põhjapiir, meist loode pool kasvab see taim vaid Ahvenamaa saartel ja nende naabruses Rootsiki rannikul. Soohiilaka kasvukoht on põhiliselt madala taimestikuga mätastel lubjarikastel märgadel kasvukohtadel madalsoodes, allikate ümbruses, järve kallastel ja rannaniitudel. Liik on ohus just sobivate elupaikade ahenemise tõttu ja seepärast on säilinud või taastatavate elupaikade kaitse võetud Euroopa Liidus erilise tähelepanu alla. (Soohiilaka (*Liparis loeselii* (L.) Rich) kaitse tegevuskava, Tali, K. 2010.)

Sookäpp on vähese arvukusega madalakasvuline orhidee, mis kasvab rabades ja soodes, on võimeline kasvama väga happelises keskkonnas turbamättal. Peale rabade kasvab sookäpp ka lubjavaestes madalsoodes ja õõtsikutel, sageli koos porsapõdsastega, vaevakaskede või sinikatega. Eestis kasvab harilik sookäpp vähearvuliselt kogu territooriumil. Ohutegurid on võsastumine ja kuivenduse mõju. Eesti punases nimestikus on sookäpp kirjas kui ohustatud liik. Liigi üldleviala ulatub Lääne- ja Põhja-Euroopast üle Siberi ja Kaug-Ida Põhja-Ameerikasse (Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava, Kull, T. jt. 2012. Eestimaa orhideed, Schmeidt, O. 1996. Tallinn).

Jumalakäpp on II kaitsekategooria orhideeliik, mis kasvab varjukamates paikades kui teised kápa perekonna liigid. Jumalakäpp õitseb mais ja juuni algul. Leida võib teda põhiliselt Lääne-Eesti ja läänesaarte puisniitudel, loodudel ja loometsades, mitmel pool Euroopas on jumalakäpp väga haruldaseks muutunud. Puisniitude majandamise lakkamise tõttu on üha vähem leida suuri asurkondi. Liigi leviala on Eestis kahanenud 28% võrreldes olukorraga enne 1971. aastat. (Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava, Kull, T. jt. 2012)

Eesti soojumikas on kaitseala madalsoos kasvav II kaitsekategooria kaitsealune taimeliik, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisundis. Liigile sobivad elupaigad on madalsood, sh põhjaveetoitelised allikasood ja soostuvad niidud. Liigi kasvukohti ohustab niidu- ja soolade võsastumine ja soolade kuivendamine. Keskkonnaregistri andmetel on Eestis registreeritud 267 liigi kasvukohta, mis jäävad valdavalt Lääne- ja Loode-Eestisse (Keskkonnaregister, e-Floora, Eesti

soojumika (*Saussurea alpina subsp. esthonica*) kaitse tegevuskava, Leht, M. 2012).

Kuninga-kuuskjalg on mitmeaastane suhteliselt suurte, natuke lõvilõua õisi meenutavate kollase õitega soomukaliste sugukonda kuuluv madalsoodes, soostunud niitudel ja kraavikallastel hajusalt kasvav II kaitsekategooria taim, mis õitseb juunist augustini. Kuninga-kuuskjala ohutegurid on sobivate kasvukohtade vähesus, veerežiimi muutustest tulenevad kasvukohtade võsastumine ja roostumine, väikestest populatsioonidest tulenevad ohutegurid, lähiristumissurutis, tolmeldajate puudus ja vahel ka maavarade (lubjakivi) kaevandamine, kui leiukoht asub aktiivse maardla territooriumil või selle naabruses. (Kuninga-kuuskjalg *Pedicularis sceptrum-carolinum* kaitse tegevuskava, Jõgar, Ü. jt. 2014, e-Floora.).

Laialehine neiuvaip on meie orhideede seas kõige suurekasvulisem (taimed on kuni meetrikõrgused) ja kõige hilisem õitseja. Laialehine neiuvaip on metsataim ja kasvab mitmesugustel muldadel erinevate niiskus- ja valgustingimuste juures. Mõnikord võib liiki kohata ka teeservadel. See orhideeliik on Eestis viimasel ajal muutunud varasemast arvukamaks, avastatud on ka mitmeid uusi leiukohti (Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava Kull, T. jt. 2012, Eesti orhideed).

Harilik käoraamat eelistab kasvada niisketel liigirikastel niitudel, kuid on võimeline asustama ka mahajäetud tööstusmaastikke. Levib paiguti, peamiselt Lääne-Eestis ja saartel. Õitseb juunis, juulis. Liigikaitseks on väga oluline poollooduslike koosluste majandamine ja populatsioonide sidusus, et tagada geneetilise mitmekesisuse säilimine (Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava Kull, T. jt. 2012, e-Floora).

Suur käöpõll on Eesti üks tavalisemaid kápalisi. Kohata võib teda nii metsas kui ka niitudel üle Eesti, on sagedasem maa lääne- ja põhjaosas. Iseloomulik vastakute suurte ümarate tugevarooliste lehtede paar on hästi märgatav, samas võivad väikesed rohekad õied oma tagasihoidlikkuses tähelepanuta jääda (Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava Kull, T. jt. 2012, Eesti orhideed).

Pruunikas pesajuur kasvab hajusalt leht- ja segametsades sarapikes, salumetsades, vahel ka lodumetsades. Õitseb juunis (e-Floora).

Vööthuul-sõrmkäpp kuulub meie tavalisemate kápaliste hulka. Vööthuul-sõrmkäpa kasvukohad on väga mitmesugused hõredamad metsad, sooservad, niidud, sageli ka maanteekraavide nõlvad ja metsaojade kaldad. Kasvukoha suhtes küllaltki vähenõudlik vööthuul-sõrmkäpp eelistab siiski veidi lubjarikkamaid muldi ja väldib väga kuivi kasvukohti. (Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava Kull, T. jt. 2012, Eesti orhideed).

Kahkjaspunane sõrmkäpp on levinud kogu Eestis ja kuulub meie tavalisemate kápaliste hulka. Kahkjaspunane sõrmkäpp eelistab kasvada niiskematel valgusrikastel kasvukohtadel, olgu nendeks siis mitmesugused soo-, ranna- ja luhaniidud, madalsood, õõtsikud, niiskemad loopealsed või kraavikaldad. Kahkjaspunase sõrmkäpa populatsioonide arvukus on sageli väga kõikuv. Seal, kus kord õitseb korraga sadu taimi, ei pruugi järgmistel aastatel leida ühtki õit (Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava Kull, T. jt. 2012, Eesti orhideed).

Kahelehine käokeel kasvab peamiselt mitmesugustel niitudel, loopealsetel ja kadastikes, aga ka metsades ja sihtidel, sooservades ja kraavipervedel. Enamasti on kasvukohtade muld lubjarikas, kuid mõnel pool kasvavad need taimed ka happelise mullaga palumetsades otse kanarbike ja mustikate keskel. Kahelehine käokeel on levinud kogu Eestis, kuid on siiski sagedam lääneosas. Selle liigi arvukus on aastakümnetega vähenenud nii kasvukohtade hävimise kui ka õite massilise kimpudesse korjamise tõttu. Oluline on poollooduslike koosluste majandamine. Kahelehist käokeelt ohustavad ka metsaad ning piirkonniti võib sigade arvukuse suurenemine kahjustada populatsioone oluliselt (Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava Kull, T. jt. 2012, Eesti orhideed).

Soo-neiuvaip eelistab kasvamiseks lubjarikka mullaga niiskemaid kasvukohti ja on eriti iseloomulik lubjarikastele madalsoodele. Veel kasvab see soistel niitudel, järvekallastel, aga ka kraavide ääres,

karjäärides ja teistes inimtekkelistes kasvukohtades. Soo-neiuvaip on perekonna ainus liik, mis kasvab ka puudeta aladel. Soo-neiuvaibad kasvavad gruppides, kuna sellel taimel on mullas pikkade sõlmevahedega risoom, mis harunedes üha uusi taimi kasvatab. Risoomi kiire kasvu tõttu tähtsavad taimed igal aastal uues kohas ja nii on soo-neiuvaipade kogumik pidevas liikumises. Kasvada saab soo-neiuvaip vaid seal, kus ei ole liiga rohkelt kõrgemakasvulisi niiskuslembeseid taimi, näiteks pilliroogu. Liigi kasvukohad võivad hävida võsastumise ja kuivenduse tõttu (Sugukond käpalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava Kull, T. jt. 2012, Eesti orhideed).

Siberi võhumõök on mitmeaastane, niisketel niitudel ja puisniitudel kasvav taim. Levib paiguti Lääne- ja Lõuna-Eestis, mujal leidub teda harva. Öitsemise aeg jääb juunisse-juulisse (e-Floora).

Harilik porss on kaitseala sooservades ja madalsoos kasvav III kaitsekategooria kaitsealune taimeliik, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisundis (e-Floora). Harilik porss on suhteliselt vähe levinud ning tema kasvukohti ähvardab kuivendamine ja ülesharimine. Keskkonnaregistrisse on kantud liigi 242 kasvukohta, mis jäävad valdavalt Lääne-Eestisse.

Harilik ungrukold on Eesti punases nimestikus kirjas kui ohulähedane liik. Harilik ungrukold kasvab varjukates kuuse- ja segametsades hajusalt väikeste kogumikena. Mitmeaastane, paljuneb eostega. Eoseid kannab juulist oktoobrini (e-Floora).

Loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus – Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja elupaigatüüpe ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 punkti 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Nätsi-Võlla looduslal on kohustus kaitsta järgmisi elupaigatüüpe: huumustoitelised järved ja järvikud (3160), poollooduslikud kooslused, niidualade elupaigatüübid liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510) ja puisniidud (6530*); looduslikud metsa- ja sookooslused, sooelupaigatüübid rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230); metsaelupaigatüübid vanad looduspõhised metsad (9010*), laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus – Linnudirektiivi eesmärk on kõikide looduslikult esinevate linnuliikide kaitsmine. See hõlmab nende liikide kaitset, kasutamist ja seiret ning kehtestab nende kasutamise reeglid. Linnudirektiivi artikli 4 punkti 1 kohaselt on liikmesriigil kohustus direktiivi I lisas nimetatud liikide elupaikade kaitseks moodustada linnualad, et kindlustada nende liikide säilimine ja paljunemine nende levikualal. Artikli 4 punkti 2 kohaselt on liikmesriikidel kohustus moodustada linnualad ka regulaarselt esinevatele rändlinnuliikidele, kes puuduvad I lisast, eelkõige nende liikide pesitsus-, sulgimis- ja talvitusalaaladele ning rändpeatuspaikadele.

Liigid, kelle isendeid alal kaitstakse, on piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hüüp (*Botaurus stellaris*), kassikakk (*Bubo bubo*), sõtkas (*Bucephala clangula*), niidurisla ehk niidurüdi ehk rüdi (*Calidris alpina schinzii*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), väikepistrik (*Falco columbarius*), lauk (*Fulica atra*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), hallõgija (*Lanius excubitor*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), sinirind (*Luscinia svecica*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), tutkas (*Philomachus pugnax*), roherähn ehk meltsas (*Picus viridis*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), teder (*Tetrao tetrix*), mudatilder (*Tringa glareola*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*). Lisaks kaitstakse alal kaitsealuseid linnuliike rabapüüd (*Lagopus lagopus*) ja hallõgijat (*Lanius excubitor*).

Nätsi-Võlla looduskaitseala on osa Nätsi-Võlla linnualast, kuhu kuulub veel Nedrema looduskaitseala ja Tõhela-Ermistu hoiuala. Kuna Nätsi ja Võlla raba on oluline peatus- ja puhkepaik rändlindudele, siis

kaasneb sellega Eesti riigil kohustus rakendada meetmeid oluliste rändlindude peatus-, sulgimis- ja toitumispaikade säilitamiseks. Looduskaitseala moodustamine on selle kohustuse täitmiseks parim võimalus.

Rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus – Ramsari konventsiooni eesmärk on kaitsta kogu maailma märgalasid, kuna nende pindala ja väärtus väheneb pidevalt nende kuivendamise, reostamise ja majandusliku kasutuselevõtu tõttu. Konventsioonis rõhutatakse märgalade suurt ökoloogilist rolli eriti veelindude rände-, puhke- ja pesitsuspaikadena. Kõik konventsiooniga liitunud riigid peavad võtma meetmed märgalade kaitseks.

Lisaks eelpool nimetatud loodusväärtustele on Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide kaitseks. Samas pole nende kõikide eraldi kaitse-eesmärgina nimetamine vajalik – eesmärgiks seatavate katusliikide, nende elupaikade ja koosluste kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab kaudselt ka nende kaitse. See tähendab, et kaitsekorra väljatöötamisel on lähtutud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilistest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse kõikidele liikidele, kelle elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus või ka neile liikidele, kelle elupaigalised eelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud need kooslused ja kaitsealused liigid, kelle kaitse jaoks on tegemist esindusliku ja soodsa seisundi säilitamiseks olulise esinemisalaga. Kaitse-eesmärgiks on seatud ka need liigid, kelle kaitse sellel alal on loodus- või linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus või kelle soodsa seisundi säilimiseks pikaajaliselt (säilimiseks pikas perspektiivis) ei piisa ainult isendikaitsest. Teisi kaitsealuseid liike ei ole kaitsekorra määramisel aluseks võetud, kuid nende puhul on arvestatud, et eesmärgiks seatavate katusliikide ja koosluste alusel kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. Kaitse-eeskirjas sätestatud kaalutusõiguse teostamisel sisustatakse nende liikide puhul kaitse-eesmärgi saavutamist (LKS § 14 lg 2) LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse kaudu. Teiste sõnadega tuleb nende liikide puhul kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tegevusteks ja kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud tegevusteks nõusolekut andes arvestada, et kavandatud tegevus ei oleks vastuolus LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse põhimõtetega. Isendikaitse väldib konkreetsete isendite surmamist, kahjustamist ja hävitamist, kuid ei taga nende liikide elupaikade säilimist sellises mahus, et oleks tagatud nende liikide püsiv pikaajaline säilimine nende levikualal.

Kaitse-eesmärgiks pole seatud künnapuud (*Ulmus laevis*), kuna tegemist on üksikleiuiga, mille andmeid pole pärast 1970. aastal tehtud vaatlust kinnitatud. Tegemist pole ala tüüpilisust esindava liigiga.

Nätsi-Võlla looduskaitseala eesmärgid ei ühti Nätsi-Võlla linnuala eesmärkidega, kuna linnuala hõlmab peale Nätsi-Võlla looduskaitseala ka Nedrema looduskaitseala ja Tõhela-Ermistu hoiuala ning kõik linnuliigid, mis on seatud Nätsi-Võlla linnuala eesmärgiks, ei kasuta pesitsus ja/või toitumispaigana Nätsi-Võlla looduskaitseala. Nätsi-Võlla looduskaitseala eesmärkideks ei seata Nätsi-Võlla linnuala liike viuparti, lauku, sinirinda, hüüpi ja roherähni, kuna nad pole alale tüüpilised. Nendele liikidele sobivaid elupaiku Nätsi-Võlla looduskaitsealal ei leidu.

Kaitse-eesmärgiks ei seata lamminiite (6450), kuna aastal 2012 tehtud välitöödel ega ka varasemate kaardimaterjalide järgi neid puhtal kujul alal ei ole. Lisaks ei seata Nätsi-Võlla looduskaitseala eesmärgiks elupaigatüüpi sinihelmikakooslused (6410), kuna sekundaarsed sinihelmikakooslused on kuivenduse mõjul kujunenud paiguti Nätsi-Võlla looduskaitseala soo servades väikeste fragmentidena, mis ei vasta loodusliku elupaiga kriteeriumitele, ja neil ei ole eraldiseisvate fragmentidena looduskaitsealast väärtust.

2.2. Loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekus

Nätsi-Võlla looduskaitseala hõlmab mitme ohustatud ja haruldase liigi elupaiku, millest suurem osa on juba kaitse all kaitsealana ja osa hoiualana. Nätsi-Võlla looduskaitseala moodustatakse olemasoleva Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala põhjal, liites need ühise kaitsekorraga kaitsealaks. Nätsi-Võlla looduskaitseala koosneb praegu neljast lahustükist, millest üks, praeguse nimega Viruna sihtkaitsevöönd külgneb Nätsi-Võlla hoiualaga (761,8 ha). Kaitseala piiri korrigeeritakse nii, et alale

jääksid võimalikult kompaksetena kaitse-eesmärkidena loetletud liikide elupaigad.

Suurema osa looduskaitseala pindalast moodustavad sookooslused (tabel 3). Nätsi-Võlla soo üldpindala on 10 975 ha, soo põhjaosa nimetatakse Nätsi (Neitsi) rabaks ja lõunaosa Võlla rabaks. Raba servades on madal soo- ja siirdesooalad ning soometsad. Suurem osa soo- ja metsakooslustest kvalifitseeruvad loodusdirektiivi elupaigatüüpideks. Nätsi-Võlla soo on valdavalt looduslikus seisundis ja on üks Eesti suurimaid raba liitlaamu ning on seetõttu oluliseks elupaigaks paljudele liikidele. Kuivenduse suhtes on väga tundlikud raba servas paiknevad madalsookooslused ja soometsad, kuhu on osaliselt ka kuivendusvõrke rajatud. Raba edelaservas asuvad kasutusest väljajäänud Alu freesturbaväljad. Praegu kehtiv kaitse-eeskiri ei võimalda taastada looduslikku veerežiimi, mis on ala kaitse korraldamise seisukohast äärmiselt oluline. Hoiualal kaitse-eesmärkideks seatud elupaigatüübid on rabad (7110*), sinihelmikaniidud (6410), lamminiidud (6450), puisniidud (6530*), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madal sood (7230), vanad loodusemetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Hoiuala kaitsekord ei võimalda tagada kogu ala kaitset tervikuna.

Tabel 3. Nätsi-Võlla hoiualal ja looduskaitsealal asuvate elupaigatüüpide kogupindala ja seisundi hinnangud

Kood	Elupaigatüüp	2012. aasta andmed	
		Pindala, ha	Seisundi hinnang
3160	Huumustoitelised järved ja järvikud	207	A
6270*	Liigirikkad niidud lubjaveesel mullal	9,6	C
6410	Sinihelmikakooslused	0	-
6450	Lamminiidud	0	-
6510	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud	6,4	B
6530*	Puisniidud	390 ⁶	C
7110*	Rabad	7631	A
7120	Rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad	77,9	B
7140	Siirde- ja õõtsiksood	597	A
7150	Nokkheinakooslused turvastunud nõgudes	käsitletakse koos tüübiga 7110*	A
7230	Liigirikkad madal sood	239	B
9010*	Vanad loodusemetsad	158	B
9020*	Vanad laialehised metsad	38,6	B
9050	Rohunditerikkad kuusikud	0	-
9080*	Soostuvad ja soo-lehtmetsad	53,1	B
91D0*	Siirdesoo- ja rabametsad	442	B

Nätsi-Võlla looduskaitsealal asub seitse I kaitsekategooria kaitsealuse linnuliigi: niidurüdi, merikotka, kaljukotka, väikepistriku, kassikaku, tutka ja rabapüü elupaika. Nätsi-Võlla raba on üks 16 niidurüdi võtmealast Eestis ja kaitsealal pesitseb 2007. aasta andmete kohaselt 6–8 paari niidurüdisid. Keskkonnaregistrisse on kantud kaks niidurüdi leiukohta, mille andmed pärinevad aastast 2003. Teistest I kaitsekategooria linnuliikidest on keskkonnaregistrisse kantud üks merikotka pesapaik (vaatlus 2012) ja kaks kaljukotka pesapaika (vaatlused 2002, 2012). Nätsi-Võlla mitmekesine sookompleks pakub elupaika paljudele märgaladele tüüpilistele linnuliikidele ja selle suurus sobib eraldatust vajavatele

⁶ Sh alad hinnanguga „D”.

häirimistundlikele liikidele. Eri liikide arv näitab, et kaitsealused rabad on säilinud heas seisundis (tabel 4).

Tabel 4. Võlla raba (6400 ha) haudelinnustik 1998. aastal. Poolpaksus kirjas on esitatud kaitseesmärgiks seatavad liigid

Liik	Kood	Arv⁷	p/100ha⁸	%⁹
Sookiur	Antpra	590	9,22	32,6%
Metskiur	Anttri	298	4,66	16,5%
Põldlõoke	Alaarv	172	2,69	9,5%
Kadakatäks	Saxrub	112	1,75	6,2%
Rüüt	Pluapr	105	1,64	5,8%
Mudatilder	Trigla	94	1,47	5,2%
Metsvint	Fricoe	78	1,22	4,3%
Kiivitaja	Vanvan	61	0,95	3,4%
Salu-lehelind	Phylus	50	0,78	2,8%
Punajalg-tilder	Tritot	37	0,58	2,0%
Linavästrik	Motalb	31	0,48	1,7%
Kägu	Cuccan	22	0,34	1,2%
Tikutaja	Galgal	21	0,33	1,2%
Mustsaba-vigle	Limlim	20	0,31	1,1%
Teder	Tetrix	15	0,23	0,8%
Punaselg-õgija	Lancol	13	0,20	0,7%
Kalakajakas	Larcan	11	0,17	0,6%
Väikekoovitaja	Numpha	11	0,17	0,6%
Sookurg	Grugru	11	0,17	0,6%
Väike-põõsalind	Sylcur	7	0,11	0,4%
Risla	Calalp	6	0,09	0,3%
Hallrastas	Turpil	5	0,08	0,3%
Talvike	Embcit	4	0,06	0,2%
Sõtkas	Buccla	4	0,06	0,2%
Tutkas	Phipug	3	0,05	0,2%
Sinikael-part	Anapla	3	0,05	0,2%
Soo-loorkull	Cirpyg	3	0,05	0,2%
Rootsiitsitaja	Embsch	3	0,05	0,2%
Aed-põõsalind	Sylbor	3	0,05	0,2%
Hallõgija	Lanexc	2	0,03	0,1%
Vihitaja	Acthyp	2	0,03	0,1%
Rabapiü	Laglag	2	0,03	0,1%
Suurkoovitaja	Numarq	1	0,02	0,1%
Hõbekajakas	Lararg	1	0,02	0,1%
Tuuletallaja	Faltin	1	0,02	0,1%
Hallvares	Corcor	1	0,02	0,1%
Pruunselg-põõsalind	Sylcom	1	0,02	0,1%
Tutt-tihane	Parcri	1	0,02	0,1%
Piilpart	Anacre	1	0,02	0,1%
Tuttvart	Aytful	1	0,02	0,1%
Roo-loorkull	Ciraer	1	0,02	0,1%
Laululuik	Cygyg	1	0,02	0,1%

⁷ Arvukus paarides.

⁸ Paari 100 ha kohta.

⁹ Osakaal kogu inventeeritud lindude hulgast.

Liik	Kood	Arv ⁷	p/100ha ⁸	% ⁹
Väikepistrik	Falcol	1	0,02	0,1%
Kokku	43	1810	28,3	100%

Nätsi-Võlla hoiualal ja looduskaitsealal on keskkonnaregistrisse kantud kokku 19 Eestis kaitse all olevat taimeliiki, neist kuus on II kaitsekategooria taimeliigid (tabel 5). Ülejäänud liigid kuuluvad III kaitsekategooriasse. Kaitsealuste taimede liigirikkus ja nende leidumine mitmes kasvukohas näitab kaitseala üldist head seisundit, kus on säilinud neile liikidele vajalikud kasvu- ja regeneratsioonitingimused.

Tabel 5. Keskkonnaregistri alusel Nätsi-Võlla hoiualal ja looduskaitsealal leiduvad taimeliigid ja nende arvukus. Poolpaksus kirjas on esitatud kaitse-eesmärgiks seatavad liigid

Liik	Isendid tk	Kasvukohad tk	Pindala ha	Vaatluse kpv
Kaunis kuldking		3		1958, 1970, 1976, 2015
Soohiilakas	108	1	217	2011
Sookäpp	18	1	121	2011, 2013
Jumalakäpp	19	2		2001
Eesti soojumikas	150	2	138	1997, 2010
Kuninga-kuuskjalg	30	1	49	2010
Laialehine neuvaip		2		1970, 1990
Harilik käöraamat	45		18	2010
Suur käöpõll	150	1		1970
Pruunikas pesajuur		1		1970
Vööthuul-sõrmkäpp	40	1	49	2010
Kahkjaspunane sõrmkäpp	70	1	49	2011
Kahelehine käokeel	13	2	437	2011
Soo-neuvaip	195	2	387	2011
Siberi võhumõök	30	1	18	2010
Harilik porss		5	457	2010, 2011
Harilik ungrukold		1		2009
Künnapuu		1		1970

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kaitseala tüübiks on valitud looduskaitseala, kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks kaitsealuste linnuliikide ja looduslike elupaigatüüpide kaitse. Looduskaitseaduse § 27 kohaselt moodustatakse looduse säilitamiseks, kaitsmiseks, taastamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks looduskaitsealad. Kuna alal asuvad mitmed erinevad loodusväärtused (liigid ja kooslused), siis ei ole püsielupaiga moodustamine otstarbekas, kuna see moodustatakse peamiselt kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitseks. Samuti ei sobi antud alal kaitsealuste liikide ning soo- ja metsaelupaikade kaitseks hoiuala režiim. Hoiuala režiimi korral ei ole võimalik rakendada kõiki kaitse-eesmärkide saavutamiseks vajalikke piiranguid, näiteks ei võimalda hoiuala kaitsekord häirimise suhtes tundlike liikide pesitsusaladel seada ajalist liikumispiirangut, piiranguid jahipidamisele, samuti vältida raietegevust kohtades, kus veel ei ole elupaika kujunenud, kuid kus raietegevus välistaks elupaiga kujunemist pikemas perspektiivis.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piir

Kaitseala piiritlemise aluseks on Eesti põhikaart (mõõt 1 : 10 000) ja maakatastri andmed. Piir peab olema looduses selgelt tuvastatav ja üheselt mõistetav, seetõttu on piiritlemisel eelistatult kasutatud selgepiirilisi ning ajas vähe muutuvaid objekte, nagu metsateid, kraave ja katastripiire. Piiridele jäävad teed jäeti kaitsealast välja, kuna nendel liikumine ja nende hooldamine ei ohusta kaitseala kaitseeesmärke. Kraavide ja jõgede puhul on piire korrigeeritud selliselt, et oleks üheselt mõistetav kraavi või jõe kuulumine kas ala piiridesse või väljapoole. Kaitseala sisse arvati need kraavid ja jõed või nende osad, mille hooldamine võiks kahjustada sellega külgnevat elupaika või kooslust. Maaparandussüsteemide eesvoolude puhul on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud nende hooldus. Selgete, looduses eristatavate piiriobjektide puudumisel on kasutatud looduses kindlatest punktidest lähtuvaid mõttelisi sirgeid.

Moodustatava looduskaitseala pindala on 11617,3 ha ja kogu alal kehtib sihtkaitsevööndi kaitsereežiim. Kaitseala pindala suureneb 58,3 ha võrra. Suurenemine toimub 15,3 ha võrra eramaal ja 43 ha võrra riigimaal. Seisuga 13.01.2016 paikneb valdav osa kaitsealast (11023,7 ha) riigimaal, mida haldab Riigimetsa Majandamise Keskus. Alale jääb tervenisti või osaliselt 126 eramaa kinnistut kogupindalaga 527,4 ha ja 3 munitsipaalomandis olevat kinnistut 66,2 ha suurusel alal, mis moodustavad kogu kaitseala pindalast 5,1%.

Nätsi-Võlla looduskaitseala välispiiri korral lähtuti põhimõttest, et kõik kaitstavatele aladele jäävad elupaigatüübid, Nätsi-Võlla raba ja sellega seotud kaitsealuste liikide elupaigad jääksid tervikuna kaitseala koosseisu. Võrreldes kehtivate kaitstavate loodusobjektide piiridega vähendati ala kohtades, kus kaitseväärtused puudusid, ja suurendati seal, kus need olid kaitseta. Nätsi-Võlla looduskaitseala välispiir kulgeb mööda katastriüksuste, kõlviku, kraavide, jõgede, metsa ja kõrgepinge liini sihtide ning teede mõtteliste joonte piire. Mõtteliste sirgete otspunktide geograafilised koordinaadid päripäeva on X: 506298,434 Y: 6484781,583 ja X: 506307,580 Y: 6484789,766; X: 509037,772 Y: 6482486,101 ja X: 509164,901 Y: 6482276,132; X: 509465,677 Y: 6481470,509 ja X: 509569,068 Y: 6481345,630; X: 509820,618 Y: 6480945,359 ja X: 509843,222 Y: 6480928,904; X: 510299,581 Y: 6480296,840 ja X: 510394,521 Y: 6480116,179; X: 510297,039 Y: 6479837,802 ja X: 510297,761 Y: 6479777,480; X: 510140,211 Y: 6479425,672 ja X: 510380,214 Y: 6479035,930; X: 510636,112 Y: 6478927,444 ja X: 510777,663 Y: 6478678,286; X: 510929,144 Y: 6477657,858 ja X: 511161,493 Y: 6477540,867; X: 511369,625 Y: 6475368,196 ja X: 511162,354 Y: 6475609,470; X: 510832,941 Y: 6475627,535 ja X: 510452,432 Y: 6475418,168; X: 505928,396 Y: 6473661,398 ja X: 505496,972 Y: 6473823,000; X: 505316,322 Y: 6473915,101 ja X: 505275,387 Y: 6473982,376; X: 504881,006 Y: 6473740,058 ja X: 504877,961 Y: 6473720,597; X: 504557,967 Y: 6473841,242 ja X: 503903,108 Y: 6473887,848; X: 503903,108 Y: 6473887,848 ja X: 503879,025 Y: 6474044,174; X: 501702,898 Y: 6473672,311 ja X: 501704,560 Y: 6473499,889; X: 501704,560 Y: 6473499,889 ja X: 501694,091 Y: 6473500,082; X: 501694,091 Y: 6473500,082 ja X: 501608,180 Y: 6473447,457; X: 501356,834 Y: 6473674,729 ja X: 501340,294 Y: 6473746,638.

Kaitsealal on kuus sihtkaitsevööndit: Nätsi-Võlla sihtkaitsevöönd, Salusaarte sihtkaitsevöönd, Soeva sihtkaitsevöönd, Männikuste sihtkaitsevöönd, Palatu sihtkaitsevöönd ja Tuuraste sihtkaitsevöönd.

Nätsi-Võlla sihtkaitsevöönd

Nätsi-Võlla sihtkaitsevööndi pindala on 9660,9 ha. Valdavalt kattub sihtkaitsevööndi piir kaitseala välispiiriga ja sellesse vööndisse kuulub enamik Nätsi ja Võlla sookompleksist. Vööndi piiritlemisel lähtuti katastriüksuste ja nende vaheliste mõtteliste sirgete, kraavide ja metsa ning kõrgepingeliini sihtide piiridest. Mõtteliste sirgete otspunktide geograafilised koordinaadid päripäeva on: X: 509056,983 Y: 6480950,495 ja X: 509293,774 Y: 6480513,855; X: 509293,774 Y: 6480513,855 ja X: 509451,745 Y: 6480283,895; X: 509750,675 Y: 6479967,251 ja X: 510140,211 Y: 6479425,672; X: 510380,214 Y: 6479035,930 ja X: 510429,051 Y: 6478807,459; X: 510517,641 Y: 6478538,711 ja X: 510567,362 Y: 6478344,389; X: 511526,744 Y: 6476961,778 ja X: 511042,730 Y: 6476103,047. Nätsi-Võlla sihtkaitsevööndi moodustavad sooga piirnevad metsaalad, kus leidub ka poollooduslikke kooslusi. Võrreldes praegu kaitse all oleva alaga on sihtkaitsevööndist osaliselt või täielikult välja arvatud katastriüksused Varbla metskond 80 (33402:002:0155), Audru metskond 96 (15905:001:0301),

Nätsi-Võlla looduskaitseala 14 (15905:001:0320), Murro-Jaani (15905:001:0226) ja Murro-Mati (15905:001:0227), et säilitada välispiiri kompaktsust. Välja arvatavatel aladel kasvavad enamasti eri vanuses ja seisundis soo-lehtmetsad, millest osa vastab elupaigatüübi kriteeriumidele, kuid on ka noori ja kuivendumõjuga metsi. Piirimuudatus ei takista ala kaitse-eesmärkide saavutamist tervikuna. Sihtkaitsevööndisse on osaliselt juurde arvatud katastriüksused Kullassaare (15901:001:0086) ja Rohtaia (15901:001:0373), et madal soo serva jäävatest metsadest jääks soolupaigale madal soode (7230) puhverala, mis vähendab kuivenduse mõju ning tagab seeläbi ala tervikliku kaitse (väldib negatiivse mõju ülekandumist ühelt keskkonnaelemendilt teisele). Piir kulgeb mõttelise joonena keskmiselt 40 m kaugusel nimetatud katastriüksuste piirist.

Salusaarte sihtkaitsevöönd

Salusaarte sihtkaitsevööndi pindala on 272,3 ha. Vöönd on piiritletud vaid mööda katastriüksuse piiri. Sellesse sihtkaitsevööndisse on arvatud soostiku kõrgem, osaliselt puistunud ala, kus on kalju- ja merikotka pesitsusalad. Vööndi piiritlemisel lähtuti kehtiva sihtkaitsevööndi piiridest ja katastripiirist, mille tulemusena sihtkaitsevööndi pindala ja piirid ei muutunud.

Soeva sihtkaitsevöönd

Sihtkaitsevööndi pindala on 556,6 ha. Sellesse vööndisse on arvatud Nätsi-Võlla soostiku kirde- ja idaosas paiknevad sooserva- ja metsakooslused ning poollooduslikud kooslused. Vööndi piiritlemisel lähtuti valdavalt katastri- ja kraavipiiridest, kuid vajaduse korral on kasutatud piirina ka mõttelisi sirgeid ja kõlviku piiri. Mõtteliste sirgete otspunktide geograafilised koordinaadid päripäeva on: X: 509056,983 Y: 6480950,495 ja X: 509293,774 Y: 6480513,855; X: 509293,774 Y: 6480513,855 ja X: 509451,745 Y: 6480283,895; X: 509750,675 Y: 6479967,251 ja X: 510140,211 Y: 6479425,672; X: 510380,214 Y: 6479035,930 ja X: 510429,051 Y: 6478807,459; X: 510517,641 Y: 6478538,711 ja X: 510567,362 Y: 6478344,389; X: 511526,744 Y: 6476961,778 ja X: 511042,730 Y: 6476103,047. Võrreldes kehtiva piiriga on sihtkaitsevööndisse osaliselt juurde arvatud katastriüksus Tuametsa (15905:001:0287), kus kasvavad metsad vastavad elupaigatüübile soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Piiri korrigeerimise (piiri vastavusse viimine värske Eesti põhikaardiga, järgides varasemat piiritlemise loogikat) tõttu on muutunud katastriüksuste Möldri (15901:001:0200), Saarde (15901:001:0156), Uuesaarde (15901:001:0150), Nätsi-Võlla looduskaitseala 2 (15901:001:0404), Põllu (15901:001:0179), Öie (15901:001:0238), Kalda (15901:001:0166), Audru metskond 78 (15901:001:0097), Audru Metskond 94 (15905:001:0295), Suurevälja (15901:001:0057), Nätsi-Võlla looduskaitseala 3 (15901:001:0412), Nätsi-Võlla looduskaitseala 13 (15901:001:0414), Saaniko (15901:001:0234), Kiviste (15901:001:0260), Kebaste-Tooma (15901:001:0095) ja Kebaste-Jaani (15901:001:0106) kaitsealasse jääv pindala, mis on üldjuhul vähenenud. Katastriüksusel Tammemetsa katastriüksus (15901:001:0303) on Soeva sihtkaitsevööndist välja arvatud õuema osa, polügooni otspunktidega: 1) X:508019,260 Y:6483176,485, 2) X:508062,567 Y: 6483224,586, 3) X: 508116,237 Y: 6483180,196, 4) X: 508055,143 Y: 6483126,527.

Männikuste sihtkaitsevöönd

Sihtkaitsevööndi pindala on 110,8 ha. Männikuste sihtkaitsevöönd on lahustükk. Sellesse vööndisse on arvatud metsad ja poollooduslikud kooslused. Piiritlemisel lähtuti kehtivast piirist, milles tehti parandusi, ja katastriüksuste vahelistest mõttelistest sirgetest.

Männikuste sihtkaitsevööndi piir kattub lahustüki välispiiriga. Piiri on korrigeeritud katastriüksustel Rannamaa (82602:002:0104), Suur Heinamaa (82602:002:0238) ja Kuldkinga (82602:002:0007), mille tulemusena on kaitsealale jääv maaosa vähenenud.

Palatu sihtkaitsevöönd

Sihtkaitsevööndi pindala on 989,1 ha. Palatu sihtkaitsevööndi piiritlemisel on lähtutud katastripiiridest, teede, kraavide ja jõgede piiridest. Palatu sihtkaitsevööndi moodustab põhiliselt endine Nätsi-Võlla hoiuala. Sihtkaitsevööndisse on juurde arvatud katastriüksus Tuhasoone (33402:002:0046), et tagada metsaelupaigatüüpide kompleksne kaitse ja piiri selgem jälgitavus looduses. Ühtlasi toimib ala sellega külgneva vana loodusmetsa elupaiga suhtes puhvrina, mis vähendab servaeefekti mõjusid.

Tuuraste sihtkaitsevöönd

Sihtkaitsevööndi pindala on 26,3 ha. Tuuraste sihtkaitsevöönd on lahustükk. Selle vööndi moodustavad vanad loodusmetsad. Piiritlemisel lähtuti kehtivast piirist, mida korrigeeriti. Piiritlemisel on kasutatud kraavide välimist serva, sihtkaitsevööndiga külgnev tee ja metsasiht on piiritletud nii, et need ei jää kaitsealale. Sihtkaitsevööndi piir kattub lahustüki välispiiriga.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal leiduvaid loodusväärtusi ning kaitseala tzoneeringu ja kaitse-eeskirja kohta koostatud eksperdiarvamust (Consultare OÜ 2014).

Kaitse-eeskirjaga kehtestatakse piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal leiduvate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning on proportsionaalne saavutatavale efektile.

Kaitseala seniste piiride muutmiseks ja kaitsekorra uuendamiseks tunnistatakse antud määrusega kehtetuks Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määruse nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas” § 1 lõike 1 punkt 22, millega võeti kaitse alla Nätsi-Võlla hoiuala, ja Vabariigi Valitsuse 30. aprilli 2004. a määrus nr 177 „Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eeskiri”, millega moodustati Nätsi-Võlla looduskaitseala. Need muudatused tehakse seetõttu, et vältida topeltkaitset.

Kaitseala kaitse-eeskiri seab kitsendused omandiõigusele (PS § 32). Keskkonda mõjutava tegevuse õigusliku regulatsiooni aluseks on PS §-st 5 tulenev loodusvarade ja loodusressursside kui rahvusliku rikkuse säästva kasutamise põhimõte. Elu- ja looduskeskkonna säästmise ja sellele tekitatud kahju hüvitamise kohustus tuleneb PS §-st 53. Tulenevalt PS §-dest 5, 32 ja 53 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja looduskaitseaduse alusel võib omandiõigust piirata. Omandiõiguse põhiolomuse säilimiseks peavad seadusest tulenevad piirangud olema proportsionaalsed ehk piirangu eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad. Kaitse-eeskirjaga piirangute seadmise eesmärgiks on alal leiduvate loodusväärtuste säilimine. Ühtlasi täidetakse direktiivist 92/43/EMÜ riigile tulenev kohustus tagada loodusväärtuste kaitse Natura 2000 võrgustiku alal. Neid eesmärke saab lugeda õiguspäraseks, kuna abinõud, mis soodustavad eesmärgi saavutamist, on õiguslikult sobivad: kaitseala moodustamine ja loodusväärtusi kahjustavate tegevuste piirangute seadmine aitab kaasa kaitseala eesmärkide täitmisele. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne. Kaitse-eeskirja regulatsiooni eesmärgi (loodusväärtuste säilimine) täitmiseks ei ole muid vähemalt sama efektiivseid, kuid isikuid vähem koormavaid meetmeid. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt isikutele antud õigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Eesti ja Euroopa loodusväärtuste säilimine on oluline eesmärk. Alale kaitse tagamisega ja tegevuste piirangute seadmisega ala loodusväärtused säilivad, loodusväärtusi kahjustavate tegevuste elluviimisel need hävivad.

Kaevandamisalase (turba kaevandamise) ettevõtluse korral on teada risk, et tegevust ei saa võimaldada juhul, kui see kahjustab loodust või elukeskkonda. Ettevõtlusvabadus ei anna isikule õigust nõuda rahvusliku rikkuse ega riigi vara kasutamist oma ettevõtluse huvides. Omandiõigus ja ettevõtlusvabadus ei ole piiramatud õigused. Kaitse-eeskirjaga alale seatud eesmärk kaalub üles omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse riive. Järgnevates kaitsekorra peatükkides on esitatud kitsenduste kaupa põhjendused, miks vastavad piirangud on vajalikud.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala jagatud kuueks eri otstarbega sihtkaitsevööndiks. Leebem kaitse-eeskirja seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise, kuna ei taga kaitsealustele linnuliikidele sobivate elupaikade ja elupaigatüüpide säilimist.

Kaitse-eeskirja eelnõu ei reguleeri kaitsealal kalapüüki ja ujuvvahendiga sõitmist, kuna alal ei ole veekogusid, kus oleks võimalik kala püüda. Sellel põhjusel ei ole ka välja toodud lautri ja paadisilla ehitamisega seonduvat. Samuti ei reguleeri kaitse-eeskiri pilliroo ja adru varumist, sest alal ei kasva adru

ning alal kasvav pilliroog on liiga hõre ja vähene, et sel oleks majanduslikku tähtsust.

2.5.2. Sihtkaitsevööndi kaitsekord

Sihtkaitsevööndi kaitsereežiim on vajalik kaitseala eesmärkide saavutamiseks ja loodusväärtuste säilimiseks. Sihtkaitsevööndi režiim tagab metsa- ja rabakoosluse loodusliku arengu ning liikide pesitsus- ja kasvutingimused.

Nätsi-Võlla sihtkaitsevööndi eesmärk on sooökosüsteemide looduslikkuse säilitamine ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on huumustoitelised järved ja järvikud, rabad koos nokkheinakooslustega, siirde- ja õõtsiksood, liigirikad madalsood, vanad loodusmetsad, vanad laialehised metsad, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

Salusaarte sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on sooökosüsteemide looduslikkuse säilitamine ja taastamine ning kaitsealuste liikide, kaljukotka ja merikotka, elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on rabad koos nokkheinakooslustega, siirde- ja õõtsiksood, vanad loodusmetsad, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

Soeva sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsaökosüsteemide ning poollooduslike koosluste kaitse ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on liigirikad niidud lubjavaesel mullal, aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud, puisniidud, vanad loodusmetsad, vanad laialehised metsad, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

Männikuste sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsaökosüsteemide ning poollooduslike koosluste kaitse ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on liigirikad niidud lubjavaesel mullal, aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud, puisniidud, vanad loodusmetsad, vanad laialehised metsad, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

Palatu sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsaökosüsteemide ning poollooduslike koosluste kaitse ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on liigirikad niidud lubjavaesel mullal, aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud, puisniidud, vanad loodusmetsad, vanad laialehised metsad, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

Tuuraste sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsaökosüsteemide ning poollooduslike koosluste kaitse ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on liigirikad niidud lubjavaesel mullal, aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud, puisniidud, vanad loodusmetsad, vanad laialehised metsad, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

2.5.2.1. Lubatud tegevused

Kaitse-eeskirja kohaselt on inimestel lubatud kaitsealal viibida, korjata marju ja seeni ning muid metsa kõrvalsaadusi. Inimeste liikumist ja loodusandide kasutamist pole piiratud, välja arvatud kaitsealuste liikide pesitsusperioodi tõttu kehtestatud liikumispiirangu ajal Salusaarte sihtkaitsevööndis ajavahemikul 15. veebruar kuni 31. juuli. Liikumispiirang tagab kaitsealuste liikide merikotka ja kaljukotka pesitsusaegse rahu. Väikese grupi inimeste viibimine ning marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste korjamine väljaspool häirimistundlike liikide pesitsupaiku ei kahjusta olulisel määral kaitseala väärtusi.

Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud juhul, kui on olemas vastav ettevalmistatud ja tähistatud taristu, mis rajatakse kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitsealal puuduvad ettevalmistatud lõkkekohad, samuti puudub otsene vajadus puhkekohtade loomiseks, kuid kaitse-eeskirjaga on vajaduse korral selleks võimalus jäetud. Taristu rajamine on võimalik ainult kohas, kus sellega kaasnev negatiivne ja häiriv mõju linnustikule või nende elu- ja peatumispaikadele on minimaalne. Telkimine ja lõkke tegemine tuleb koondada selleks ettevalmistatud kohtadesse, et vältida sellega kaasnevat pinnase kahjustamist ja linnuliikide häirimist seal, kus asub väärtuslik elupaik või leidub kaitsealuseid liike.

Kaitsealal on lubatud kuni 15 osalejaga rahvaürituse korraldamine. Rohkem kui 15 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Väikese osalejate arvuga rahvaürituste korraldamine ei tekita sihtkaitsevööndis olulist kahju, kuid osalejate arvu piiramine on vajalik liigse inimkoormuse ohjamiseks. Suur inimhulk võib kahjustada elupaiku ja pinnast, suurendada reostuskoormust ning häirida kaitsealuseid liike ka pesitsusvälisel perioodil. Praegu ei asu kaitseala sihtkaitsevööndis rahvaürituste korraldamiseks ettenähtud kohti. Teadaolevalt ei ole alal olnud huvi suurema osalejate arvuga rahvaürituste korraldamiseks.

Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud 15. veebruarist kuni 31. juulini Salusaarte sihtkaitsevööndis. Linnujaht on keelatud kogu kaitsealal aasta läbi. Teiste jahilukite jahti pole liikumiskiiranguvälisel perioodil keelatud, kuna see ei sea otseselt ohtu kaitseala linnustikku ega kahjusta olulisel määral ka muid kaitseala loodusväärtusi. Salusaarte sihtkaitsevööndis ajalise piirangu rakendamine (lindude pesitsus- ja poegade kasvatamise perioodil) ja linnujahi keeld on vajalik, kuna linnustiku kaitse on kaitseala peamine kaitse-eesmärk. Mõnel alal pesitseval liigil on ka hiliseid järelkurnade pesakondi, mis ei pruugi linnujahi alguseks olla lennuvõimestunud ja iseseisvunud, mistõttu nii nende küttimine kui ka häirimine läheks vastuollu linnukaitse põhimõtete ja looduskaitseala üldise eesmärgiga. Osaliselt kattuks linnujahi algus ka lindude sügisrände ajaga. Ala on rändepeatuspaik, millel on vaja tagada rahu. Linnujahiga kaasnev liikumine maastikul koos laskudega tekitavad arvestatavat häirimist, eriti juhul, kui jahisaagi tabamiseks kasutatakse linnukoera. Kuigi ka suur- ja muude ulukite jahiga kaasneb häirimine, siis arvestades senist jahipidamise praktikat oleks täielik jahikeeld ebaproportsionaalselt range. Jahieeskirja ja senise praktika kohaselt toimub suur- ja väikeulukite jaht peaaesjalikult sügisel ja talvel, väljaspool pesitsus- ja rändeperioodi, kus häirimise mõju linnustikule on väiksem. Samuti pole lageraba ja rabasaared, mis on häirimistundlike liikide esinemisala, tüüpiliseks elupaigaks suurulukitele ja väikekiskjatele, mistõttu huvi nendel aladel jahipidamiseks on väike.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine teedel ning jalgratastega radadel. Muudel juhtudel on väljaspool teid ja radu lubatud sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine (seal hulgas ka jalgrattaga) järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. See piirang kehtestatakse alal asuvate elupaikade kahjustamise ja pinnasekahjustuste vältimiseks ning kaitsealal leiduvate linnuliikide häirimise ärahoidmiseks. Erandid võimaldavad eri- ja hädaolukordades tegutsemist ning kaitsealal vajalikku tegevust.

Kaitseala valitseja nõusolekul on Soeva, Männikuste ja Palatu sihtkaitsevööndis lubatud poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus, et hooldada ja taastada kaitseala kaitse-eesmärgiks olevaid poollooduslikke kooslusi. Kõikides sihtkaitsevööndites on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile ja kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja taastamiseks vajalik tegevus. Üldiselt on kaitseala sihtkaitsevööndis parimaks kaitsemeetmeks metsa- ja sookoosluste kujunemine looduslike protsesside kaudu. Samas võib tekkida vajadus teha liikide elupaikades nende kvaliteedi parandamiseks hooldustöid ja aidata kaasa nende kujunemisele.

Soo- ja metsakoosluste ning liikide elupaikade taastamise ja seisundi parandamise eesmärgil on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud loodusliku veerežiimi taastamine. Loodusliku veerežiimi taastamise vajadus ja ulatus kavandatakse kaitsekorralduskavaga vastavalt allpool kirjeldatud põhimõtetele (vt ptk 2.5.2.2 „Vajalikud tegevused“).

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide eesvoolude hoiutööd. Maaparandusseaduse § 3 lg 7 kohaselt on maaparandussüsteemi eesvool kuivendusvõrgust voolava liigvee ärajuhtimiseks või niisutusvõrgu veehaardesse vee juurdevooluks rajatud veejuhe või loodusliku veekogu reguleeritud lõik, mille veeseisust või toruveejuhtme vee läbilaskevõimest sõltub reguleeriva võrgu nõuetekohane toimimine. Eesvooludena käsitletakse kõik kraave, mille ülesanne on kuivendatavalt alalt tulevat vett koondada ja minema juhtida. Olemasolevate eesvoolude hoiutöid lubatakse juhul, kui nende hooldamine ei avalda ulatuslikku negatiivset mõju ala loodusväärtustele ja

see on vajalik, kui eesvoolu hooldamata jätmise tekitaks kahju väljaspool kaitseala piiri asuvatele aladele. Kaitseala valitsejale antud küsimuses kaalutusõiguse andmise eesmärgiks on leida kompromiss eesvoolu ja sellega seotud süsteemi toimimise ning loodusväärtuste kaitse vahel. Hooldustööde lubamisel hindab Keskkonnaamet ühelt poolt tegevuse potentsiaalset mõju ala loodusväärtustele, teisalt kaalub kas hooldamata jätmise tekitaks kahju väljaspool kaitseala asuvatele aladele. Eesvoolude hooldustööd, milleks on vajalik kaitseala valitseja nõusolek, on nt puittaimestiku raiumine, veejuhtme sügavuse ja põhjalaiuse taastamine sette eemaldamisega, truubi ja regulaatori settest puhastamine, truubiotsakute korrastamine ja voolutakistuse eemaldamine, välja arvatud kui voolusängist kõrvaldatakse voolutakistusena üksikuid esemeid, nagu langenud puud, suuremad kivid, prügi jne, samuti ei ole kaitseala valitseja nõusolekut vaja rohttaimede ja peenvõsa niitmiseks. Samas on oluline, et ka nende tööde teostamisel arvestataks ala kaitse-eesmärgiga ning ei kahjustataks loodusväärtusi.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd. Peamised kaitsealale jäävad ehitised on teed ja teekraavid ja üks majapidamine. Kuna teekraavid lisaks teemuldele, kuivendavad ka teed ümbritsevat ala, siis võib kaasneda sellega oluline keskkonnamõju kaitse-eesmärkidele. Samas sõltub mõju ulatus kraavi asukohast, iseloomust jmt, mistõttu ei ole võimalik määrusega kõike situatsioone võimalik ette näha. Seetõttu jäetakse määrusega kaitseala valitsejale õigus kaaluda ehitiste hooldustööde, mida tehes tuleb hinnata tegevuse mõju kaitse-eesmärkidele. Hooldustöid, mis ei ohusta kaitse-eesmärkide saavutamist saab lubada ja muudel juhtudel tuleb leida lahendused, kuidas ehitisi hooldada nii, et nende negatiivne mõju kaitse-eesmärkidele oleks võimalikult väike. Kuid samas ei välista olemasoleva ehitise sihipärase kasutamise jätkamist.

2.5.2.2. Vajalikud tegevused

Soeva, Männikuste ja Palatu sihtkaitsevööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende liigikoosseisu säilitamiseks vajalik rohu niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine ulatuses, mis tagab koosluste väärtuste säilimise ja suurenemise. Kaitsekorralduskava eelnõu näeb ette poollooduslike koosluste hooldust kokku ca 200 ha ulatuses, sealhulgas ligi 100 ha puisniidu taastamine.

Kaitseala metsa- ja sookoosluste loodusliku veerežiimi taastamiseks on vajalik kraavide sulgemine. Veerežiimi säilitamine on vajalik sooökosüsteemide ja sealse elustiku seisundi tagamiseks. Loodusliku veerežiimi taastamine on vajalik, et parandada alal asuvate elupaikade seisundit. Selleks tuleb kuivenduskraavide mõju leevendada ning vajaduse korral kraave sulgeda. Täpsemad veerežiimi taastamise tööd on planeeritud kaitsekorralduskava koostamise käigus, kus on hinnatud ka veerežiimi taastamise mõju ulatust. Veerežiimi taastamistööd tehakse selliselt, et veerežiimi muutusega ei kaasne olulist mõju kaitsealast väljapoole jäävatele maadele.

2.5.2.3. Keelatud tegevused

Kaitsealal on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, et tagada alal asuvate koosluste ja liikide elupaikade looduslikkus. Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra kaitseala kaitsekorra peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitseala sihtkaitsevööndis lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit.

Inimeste liikumist ja jahipidamist on piiratud Salusaarte sihtkaitsevööndis 15. veebruarist kuni 31. juulini. Liikumispiirang ei kehti järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Liikumispiirang on seatud, et tagada pesitsusaegne rahu haruldastele I kaitsekategooria lindudele merikotkale ja kaljukotkale.

Uute ehitiste püstitamine kaitsealal on üldreeglina keelatud, kuna selle tegevuse tagajärjeks võib-olla elupaikade ja kaitsealuste liikide hävimine. Samas sõltub ehitamise mõju keskkonnale erinevatest asjaoludest nagu näiteks ehitise maht, asukoht, kasutusotstarve jmt, mida ei ole võimalik ette ennustada. Seetõttu võimaldab määrus kaitseala valitseja nõusolekul lubada tehnovõrgurajatise püstitamist ja rajatise püstitamist kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks. Kaitseala valitseja võib lubada rajatiste rajamist, mis ei ohusta kaitse-eesmärkide saavutamist või mis on hädavajalikud. Seega on võimalik lubada kaitsealale nende rajatiste püstitamist, millel puudub negatiivne mõju kaitseala loodusväärtustele, näiteks paigaldada infotahvleid ja kaitseala tähised. Samuti võib tekkida vajadus rajada veerežiimi säilitavaid rajatise jms.

2.5.2.4. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevus, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, anda projekteerimistingimusi, anda ehitusluba, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist, ning jahiulukeid lisasõta.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas. Praktikast on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja mis ei ohusta kaitse-eesmärkide saavutamist, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus ei kahjusta loodusväärtusi, saavutades looduskaitse ja arendushuvide ühitamise. Ala kaitse-eesmärkidega ei ole kooskõlas suure keskkonnamõjuga ning keskkonda muutvad tegevused, nagu kaevandamine, kuivendamine, suuremahuline ehitustööd jmt. Samas ei ole kaitse-eesmärkide vastuolus tegevused, mis olemasolevat keskkonda ei muuda, nagu näiteks turism.

3. Menetluse kirjeldus

Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 30. juunist 27. juulini 2015. Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Pärnu kontoris ning Audru, Tõstamaa ja Koonga Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu toimumise kohta ilmus üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht 25. juunil 2015 ja kohalikus ajalehes Pärnu Postimees 26. juunil 2015. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 4. juunil 2015. Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta Audru Vallavalitsusele, Tõstamaa Vallavalitsusele, Koonga Vallavalitsusele Pärnu Maavalitsusele ja Riigimetsa Majandamise Keskusele ja ligi 120 eramaaomanikule. Eelnõu avalik arutelu toimus 27. augustil 2015 kell 16.00 Audru vallamajas. Avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu käigus esitas ettepanekud ja vastuväited Riigimetsa Majandamise Keskus (tabel 6). Teised ettepanekuid või vastuväiteid ei esitanud.

Tabel 6. Nätsi-Võlla looduskaitse moodustamise menetlusprotsessis avaliku väljapaneku käigus esitatud seisukohad ja ettepanekud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Selgitus ja otsus
RMK	Ettepanek arvata kaitseala piiril olevad eesvoolud ringpiirist välja.	Ojad on kaitsealasse arvatud, et Keskkonnaametil oleks lähtuvalt kaitseala kaitse-eesmärgist ja vastavalt kaitse-eeskirjas sätestatule ning kooskõlas looduskaitseaduse

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Selgitus ja otsus
		§ 14 lõikega 2 võimalik teha kaalutusotsus maaparandussüsteemide eesvoolude hooldustööde lubamiseks. Kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamiseks on vajalik säilitada veerežiimi ja hoida ära elupaikade seisundi halvenemine. Eesvoolude hooldustööd on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, seega hinnatakse iga taotlust eraldi. Ettepanekut kaitseala piiril olevad eesvoolud ringpiirist välja jätta ei arvestata.
RMK	Ettepanek jätta kaunis kuldking eesmärkide osas nimetamata kasvukoha vananenud andmete tõttu.	Keskkonnaregistris on kasvukoha andmed uuendatud. 2015. aasta seisuga leidub liiki alal vähemalt ühes kasvukohas 37 isendiga. Ettepanekut jätta kaunis kuldking eesmärkidest välja ei arvestata.
RMK	Ettepanek jätta Eestis kaitsestaatuseta (linnu)liigid eraldi nimetamata.	Kuna menetletava määrusega soovitakse siseriikliku õigusesse üle võtta linnuala eesmärgid, siis on seetõttu nimetatud ka piilpart ja sinikael-part. Need liigid on Nätsi-Võlla looduskaitsealale tüüpilised ja Nätsi-Võlla LKA on seega sobiv koht, kus nende liikide soodne seisund säilitada ja hoida neid sattumast ohustatud liikide nimekirja. Ettepanekut jätta Eestis kaitsestaatuseta liigid määruuses eraldi nimetamata ei arvestata.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid kasutusele vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Nätsi-Võlla looduskaitsealal on olulisteks kaitse-eesmärkideks mitme linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliigi ning I lisas nimetamata rändlinnuliigi kaitse. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktiga 36 on moodustatud Nätsi-Võlla linnuala, kuhu osaliselt kuulub ka moodustatav kaitseala.

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taime- ja loomastiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti

2 alapunktiga 262 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Nätsi-Võlla loodusala, mille kaitseks on moodustatud Nätsi-Võlla looduskaitseala. Seetõttu tuleb Nätsi-Võlla looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Nätsi-Võlla loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbriga K(2007) 5402 all, ELT L 12, 15.01.2008, lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 26. novembri 2015. a rakendusotsusega (EL) 2015/2371, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu üheksas uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbriga C(2015) 8214 all, ELT L 338, 23.12.2015, lk 436–676).

Kaitseala moodustamisega tuleb muuta ka loodus- ja linnuala piiri. Pärast Nätsi-Võlla looduskaitseala moodustamist viiakse Nätsi-Võlla loodus- ja linnuala piirid antud kaitsealaga kattavas osas vastavusse Nätsi-Võlla looduskaitseala piiriga. Samuti tehakse ettepanek lisada Nätsi-Võlla looduskaitseala rahvusvahelise tähtsusega märgalade (Ramsari ala) nimestikku.

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek kustutada Nätsi-Võlla loodusala eesmärkidest elupaigatüüp sinihelmikakooslused (6410) ja elupaigatüüp lamminiidud (6450).

Nätsi-Võlla loodus- ja linnuala piiride muutmisel (Nätsi-Võlla hoiuala lisandumisel) lisanduvad Natura 2000 võrgustiku alade hulka katastriüksused Tuhasoone (33402:002:0046), Jüri (33402:002:0077), Lodja-Hansu (33402:002:0067), Enno-Jaani (33402:002:0225), Enno-Priidiku (33402:002:0096), Matsi-Villema (33402:002:0235), Jüri (33402:002:0078), Ülle (33402:002:0220), Lembra-Kalli (33402:002:0061), Oti (33402:002:0188) ja Kiisiniidu (33402:002:0201).

Loodus- ja linnualast jäävad välja järgmised katastriüksused Lõo (33402:002:0040), Kivimardi (33402:002:0199), Jaanika (33402:002:0199 33402:002:0039), Naelaka (33402:002:0194), Kilgi (33402:002:0024), Sööni-Villema (33402:002:0053) ja Äksi (15901:001:0316).

Loodus- ja linnuala osakaal suureneb järgmistel katastriüksustel: Keskmetsa (82601:001:0019), Viruna (82601:001:0020), Umlaugu (15905:001:0175), Tua (15905:001:0163), Rohtaia (15901:001:0373), Kullassaare (15901:001:0179), Uuesaarde (15901:001:0150), Kiviste (15901:001:0260) ja Kailepa (15905:001:0181).

Loodus- ja linnuala osakaal väheneb järgmistel katastriüksustel: Endriku Märdi (82601:001:0076), Passi-Jõekalda (82602:002:0022), Matsi (82601:001:0054), Kuldkinga (82602:002:0007), Suur Heinamaa (82602:002:0238), Rannamaa (82602:002:0104), Murro-Jaani (15905:001:0226), Murro-Mati (15905:001:0227), Kalda (15901:001:0166), Õie (15901:001:0238), Saarde (15901:001:0156), Möldri (15901:001:0200), Urda-Jüri (15901:001:0250), Saaniko (15901:001:0234), Kebaste-Tooma (15901:001:0095), Kebaste-Jaani (15901:001:0106; 16001:001:0066), Seapesa (15901:001:0218) ja Lembra-Kalli (33402:002:0061).

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab paremini tagada sooala, metsade ja poollooduslike koosluste ning seal leiduvate liikide kaitset. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Määruse jõustumisel puudub oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele,

regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuna ala on juba praegu suures osas kaitse all.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta. Kuna võrreldes kehtiva kaitsekorruga lisandub sihtkaitsevööndisse juurde 818,3 ha, millest varem hoiualale jäävat maad on 761,8 ha ja osaliselt kaitse alla lisanduvat maad on 56,3 ha, siis määruse jõustumisega kaasneb kohalike omavalitsuste tulubaasi vähenemine. Sellest tulenevalt laekub Koonga vallale maamaksu aastas ligikaudu 723,42 eurot vähem, Audru vallale ligikaudu 109,4 eurot ja Tõstamaa vallale ligikaudu 9,1 eurot vähem.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisaja väärtusele vastava tasu eest. Kuna kaitseala on juba praegu olemas ning kuna ka hoiuala eesmärkidest lähtuvalt on eramaade riigile omandamise kohustuse juba olemas, siis on riigil omandamise kohustus suuremas osas ei muutu. Eramaa riigile ostmise kohustused suurenevad 15,3 ha seni kaitseta eramaa alale lisandumisega.

Nätsi-Võlla looduskaitsealale lisandub 15,3 ha erametsa ja hoiualast arvatakse sihtkaitsevööndisse 104 ha erametsa. Poollooduslike kooslusi kaitsealale ei lisandu. Seetõttu tuleb arvestada mõningase Natura erametsamaa toetuse maksmise kohustuse suurenemisega, juhul kui senine taotlemise aktiivsus peaks oluliselt suurenema. Natura 2000 erametsamaa toetuse määr sihtkaitsevööndis on 110 eurot hektari kohta aastas.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Maaeluministeerium kooskõlastas eelnõu märkuste arvestamisel. Ülejäänud ministriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse relemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks. Kooskõlastamisel esitatud märkused ning nendega arvestamine on esitatud käesoleva seletuskirja lisa.

Marko Pomerants
Keskkonnaminister

Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eeskirja seletuskirja lisa

Kooskõlastusringil esitatud ministriumite märkustega arvestamise tabel

Maaeluministeerium	Maaeluministeerium tegi ettepaneku kehtestada kaitse-eeskirjaga võimalus olemasolevate maaparandussüsteemide eesvoolude hoiutööde tegemine kaitseala valitseja nõusolekul ning määrata hoiutööde tegemise vajadus, sagedus ja kord selliselt, et oleks tagatud väljapoole looduskaitseala jääva maatulundusmaa sihipärane maakasutus, arvestades, et see sõltub looduskaitsealal paiknevate eesvoolude seisundist.	Arvestatud osaliselt. Seletuskirja on täiendatud selgitustega kaitseala valitsejale kaalutusõiguse andmise vajalikkusest ning kaalutluse ulatusest järgmises sõnastuses. „Kaitseala valitsejale antud küsimuses kaalutusõiguse andmise eesmärgiks on leida kompromiss eesvoolu ja sellega seotud süsteemi toimimise ning loodusväärtuste kaitse vahel. Hooldustööde lubamisel hindab Keskkonnaamet ühelt poolt tegevuse potentsiaalset mõju ala loodusväärtustele, teisalt kaalub kas hooldamata jätmise tekitaks kahju väljaspool kaitseala asuvatele aladele. Eesvoolude hooldustööd, milleks on vajalik kaitseala valitseja nõusolek, on nt puittaimestiku raiumine, veejuhtme sügavuse ja põhjalaiuse taastamine sette eemaldamisega, truubi ja regulaatori settest puhastamine, truubiotsakute korrastamine ja voolutakistuse eemaldamine, välja arvatud kui voolusängist kõrvaldatakse voolutakistusena üksikuid esemeid, nagu langenud puud, suuremad kivid, prügi jne, samuti ei ole kaitseala valitseja nõusolekut vaja rohttaimede ja peenvõsa niitmiseks. Samas on oluline, et ka nende tööde teostamisel arvestataks ala kaitse-eesmärgiga ning ei kahjustataks loodusväärtusi.“
--------------------	--	---